

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

В.С. Чорний

доктор філософських наук,

доцент, начальник кафедри філософії

Національного університету оборони України

Постановка проблеми. Сучасна військова організація України є ситуативним, штучним утворенням, складові елементи якого сформовані і розвиваються без належного керівництва та координації на загальнодержавному рівні. Вона характеризується нагромадженням систем управління, логістики та підготовки кадрів, суб'єктивно-відомчим підходом до структуризації тощо. Тому зв'язки і відносини, які склалися у цій системі, не можуть претендувати на усталеність, що негативно позначається на військовій безпеці України. Можливості держави та її військової організації щодо запобігання та силового припинення військових загроз продовжують неухильно знижуватися.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні полеміка довкола сутності військової організації з різною інтенсивністю триває протягом усього періоду її незалежного існування. Проте, якщо у перші роки державного будівництва вона була забарвлена настроєм пострадянської пацифістської ейфорії, то на поч. XXI ст. у зв'язку з бурхливими подіями у світі мова йде про зміцнення військової безпеки держави та роль військової організації у цьому процесі. У полеміці з цього приводу активну участь беруть науковці, військові та цивільні експерти, представники політичних і громадських організацій. Проте єдиних підходів щодо бачення вітчизняного варіанту моделі військової організації держави та перспектив її подальшого розвитку не існує й до сьогодні. Серед останніх досліджень, присвячених військовій організації України, слід виділити роботи А. Лобанова, В. Телелима, Р. Тимошенка, М. Карпенка та ін.

Мета статті полягає в аналізі феномену військової організації держави, особливостей її формування та основних перспектив її розвитку.

Основні результати дослідження. Як відомо, одним із перших нормативно-правових актів українського парламенту після проголошення незалежності нашої держави була Постанова Верховної Ради «Про військові формування на Україні». У цьому документі для позначення військової організації держави законодавець, спираючись на радянські традиції, легітимізував поняття «Збройні Сили України» [1], а вже 11 жовтня 1991 р. була визначена їхня структура, яка загалом нічим не відрізнялася від узвичаєних у світовій практиці.

Відповідно до Концепції оборони та будівництва Збройних Сил України військова організація держави повинна була складатися з таких елементів:

- Сухопутні війська (Війська наземної оборони, до яких планувалося включити Прикордонні війська, Республіканську гвардію та війська цивільної оборони);

- Військово-повітряні сили та Сили протиповітряної оборони (Війська повітряної оборони);

- Військово-морські сили [2, с. 43].

6 грудня 1991 р. Верховна Рада України у Законі «Про оборону» легітимізувала поняття «Збройні Сили України». Відповідно до ст. 13 зазначеного закону Збройні Сили України визначалися як військова державна структура, призначена для збройного захисту суверенітету, незалежності, територіальної цілісності та неподільності України від нападу ззовні. У цьому ж нормативно-правовому акті законодавець, відступивши від принципів, закладених у Концепції оборони та будівництва Збройних Сил України, узаконили факт існування як окремих силових структур Прикордонних військ, Національної гвардії та інших військових формувань, долучивши до них новий правоохоронний орган – Службу національної безпеки України. Їхня участь в обороні держави у випадку війни передбачалася у тісній взаємодії зі Збройними Силами (ст. 13) [3].

Відтак, під дією суб'єктивних та об'єктивних чинників відбулася ревізія головних засад Концепції оборони та будівництва Збройних Сил України, відповідно до яких усі військові формування, причетні до забезпечення обороноздатності держави, повинні були перебувати під єдиним військовим командуванням. Відтепер до військової організації держави належали: Збройні Сили України зі своєю структурою, визначеною у ст. 4 Закону України «Про Збройні Сили України», Прикордонні війська, Національна гвардія України, Служба національної безпеки України та ін. військові формування, під якими законодавець, мабуть, мав на увазі війська внутрішньої та конвойної охорони МВС України, війська Цивільної оборони України та Управління охорони вищих посадових осіб.

Воєнна доктрина України від 19 жовтня 1993 р. визначила, що головним завданням Збройних Сил України є «захист незалежності, територіальної цілісності, недоторканності України» (п. 2.2). Цією нормою за Збройними Силами була закріплена лише зовнішня функція, що цілковито відповідало пацифістським настроям, які ще панували у тогочасному українському суспільстві. Водночас законодавець вперше зробив спробу визначити склад елементів військової організації України. Зокрема, у п. 2.3 зазначалося, що разом зі Збройними Силами України «у воєнний час діють Національна гвардія, Прикордонні війська, Служба безпеки, війська внутрішньої і конвойної охорони Міністерства внутрішніх справ та формування Цивільної оборони України» [4]. Через нез'ясовані причини за межами військової організації залишилися Управління державної охорони України, хоча за істотними ознаками, що буде показано нижче, воно належить до збройних формувань.

Нова Конституція України, ухвалена 28 червня 1996 р., закріпила провідну роль Збройних Сил у системі військової безпеки, однозначно вказавши, що оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності здійснюються виключно Збройними Силами України (абз. 2 ст. 17). Про це також свідчить й п. 17 ст. 106, в якому зазначається, що Президент України є Верховним Головнокомандувачем саме Збройних Сил України як основного елементу військової системи держави. Що ж до інших військових формувань, то він тільки «призначає на посади та звільняє з посад вище командування...» (п. 17 ст. 106). При цьому забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України законодавець поклав на відповідні військові формування та правоохоронні органи (абз. 3 ст. 17).

Відтак, спроба конституційного узагальнення досвіду військового будівництва та легітимації військової організації держави, що склалася в тогочасній Україні, ще більше віддалилася від розв'язання проблеми.

Розпливчастість формулювань та наявність прогалин у новому Основному Законі призвели до того, що для позначення військової організації України на офіційному та повсякденному рівнях було легітимізоване таке поняття, як «Збройні Сили України, інші військові формування» (абз. 4 ст. 17). При цьому склалася парадоксальна ситуація, коли під «військовими формуваннями» малися на увазі не конкретні утворення, а будь-які силові структури, у тому числі й ті, що можуть створюватися в майбутньому. Проте подібна обставина не кореспондується зі змістом ст. 17 Конституції України, оскільки в такому разі обсяг поняття «Збройні Сили України, інші військові формування», що використовується в абз. 4 ст. 17, буде значно ширшим, ніж обсяг поняття, яке міститься у попередніх абзац зазначеної статті, а вони, за логікою законодавця, мають бути еквівалентними [5]. На нашу думку, така ситуація вимагає або внесення конструктивних змін до чинної Конституції, або тлумачення Конституційним Судом України ст. 17 та інших положень Конституції, пов'язаних з військовою системою України.

Виходячи з того, що новий Основний Закон не розв'язав існуючої проблеми, а ще більше її заплутав, виникла необхідність у кардинальному перегляді підходів щодо забезпечення національної безпеки України. Тим паче, що так звані військові формування продовжували неконтрольовано розвиватися в ізольованому середовищі своїх міністерств та відомств без належного узгодження на загальнодержавному рівні. При цьому кожна силова структура створювала свої власні підсистеми керівництва, забезпечення та функціонування.

Виправити ситуацію законодавець спробував у 1997 р., ухваливши Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України. У ній вперше на офіційному рівні було визнано, що Збройні Сили України мають внутрішню функцію, легалізовано поняття «військова організація держави», розкрито його сутнісні ознаки, а також перераховано складові елементи, до яких увійшли практично всі силові структури тогочасної України. Зокрема, у розд. V Концепції зазначалося, що «Воєнна організація держави, яка включає в себе Збройні Сили України, Національну гвардію України, Службу безпеки України, внутрішні війська, органи і підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Прикордонні війська України, військові підрозділи Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, інші військові формування, створені відповідно до Конституції України, забезпечує оборону України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності її кордонів; протидіє зовнішнім і внутрішнім загрозам воєнного характеру; бореться з організованою злочинністю; забезпечує захист населення в разі катастроф, стихійних лих, небезпечних соціальних конфліктів, епідемій тощо» [6].

Таким чином, у Концепції (основах державної політики) національної безпеки України законодавець зробив спробу об'єднати в єдине ціле розрізнені військові та воєнізовані формування держави за допомогою нового збірного поняття, яке використовувалося у значенні дефінієндуму – «Воєнна організація держави». Аналіз змісту даного поняття засвідчив, що підґрунтям поєднання різнорідних за функціями елементів у єдину структуру стала загальна ознака наявності у них на легальних підставах зброї та домінування організаційних відносин (ієрархічних, структурних, функціональних, субординаційних тощо).

Як показала подальша практика, такий крок призвів до розбалансування законодавчої бази щодо військової сфери, оскільки, з одного боку, для позначення військової сили держави з'явилося нове поняття, не характерне для Конституції України, а з іншого – силові структури отримали не властиві їм функції, що кардинально змінювали їхній статус у суспільстві та державі. Зокрема, Концепція встановлювала, що Збройні Сили як елемент військової організації держави, крім оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності (абз. 2 ст. 17 Конституції України), були ще зобов'язані боротися з організованою злочинністю, захищати населення у разі небезпечних соціальних конфліктів тощо (внутрішня функція).

Відповідним чином до завдань міліції та інших специфічних воєнізованих формувань додавалася споконвічно не властива їм функція оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності (зовнішня функція), яка, згідно з Конституцією, належала лише Збройним Силам України (абз. 2 ст. 17 Конституції України) [6]. Отже, суперечності, що виникли внаслідок запровадження поняття «військова організація держави», вимагали вдосконалення його змісту та подальшого законодавчого оформлення. Тим паче, що цей процес збігся у часі з так званою адміністративною реформою, яка була спрямована на модернізацію державного управління. Тому наступним етапом на цьому шляху стала докорінна переробка Закону України «Про оборону» [7].

У зазначеному нормативно-правовому акті поряд із уже існуючим поняттям «Збройні Сили, інші військові формування» використовується й нове поняття «Воєнна організації держави». Зокрема, у ч. 1 ст. 2 зазначається, що «оборона України базується на готовності та здатності органів державної влади, всіх ланок воєнної організації України, органів місцевого самоврядування, Цивільної оборони України, національної економіки до переведення при необхідності з мирного на воєнний стан та відсічі збройній агресії, ліквідації збройного конфлікту, а також готовності населення і території держави до оборони». Тут, як бачимо, до окремих елементів, що складають підґрунтя оборони України, зараховані органи державної влади, усі ланки військової організації, органи місцевого самоврядування, Цивільна оборона та національна економіка. Зміст поняття «всі ланки воєнної організації», мабуть, розкриває ст. 12, в якій зазначається, що «участь в обороні держави разом зі Збройними Силами України беруть у межах своїх повноважень також Державна прикордонна служба України, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, війська Цивільної оборони України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, Державна спеціальна служба транспорту, а також відповідні правоохоронні органи» [8].

Ще однією особливістю Закону «Про оборону України» стало те, що в ньому нарешті було розкрито зміст поняття «військове формування», яке дісталося у спадок незалежній Україні як повній правонаступниці колишньої УРСР. Зокрема, в абз. 13 ст. 1 зазначається, що військове формування – це «створена відповідно до законодавства України сукупність військових об'єднань, з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України, захисту її суверенітету, державної незалежності і національних інтересів, територіальної цілісності і недоторканності у разі

збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій» [8].

Відтак, запроваджуючи нову дефініцію, законодавець прагнув упорядкувати соціальну реальність, що склалася у військовій сфері України і характеризувалася мультисистемною кризою. Для цього була встановлена система істотних ознак (правовий статус особового складу – військовики, вид діяльності – участь у гарантуванні військової безпеки держави, виконання своїх функцій – шляхом застосування або погрозою застосування насильства), використовуючи які, можна класифікувати будь-які силові структури з метою визначення їхньої належності до військової організації держави.

Проте шляхетні наміри законодавця не тільки не розв'язали існуючі проблеми, але й посилили суперечності та хаос, які панували у військовій сфері українського суспільства. Наприклад, в теорії і практиці військового будівництва більшості країн світу традиційно узвичаїлося, що до військових формувань належать підрозділи, частини, з'єднання та об'єднання. В Україні ж до військових формувань зарахували більшість силових структур, у тому числі й Збройні Сили, які, у свою чергу, теж складаються з військових формувань. Такий підхід є некоректним, оскільки суперечить надбанням військової науки та практики і тому вимагає негайного розв'язання.

Зважаючи на те, що в сучасній українській військово-філософській думці склалася ситуація, за якої фактично відсутнє конструктивне визначення (доктринальне та легітимізоване) військового формування, яке б задовольняло суспільні потреби й адекватно відображало соціальну реальність, пропонується така дефініція цієї важливої складової військової організації держави: військове формування – це специфічне соціальне утворення, низовий елемент військової організації держави, що має відносно сталу структуру, однорідний склад, репрезентований військовиками, ґрунтується на засадах єдиновладдя і призначений для виконання її завдань та функцій за допомогою засобів насильства. Військові формування актуалізуються у вигляді підрозділів, частин, з'єднань та об'єднань.

У модифікований закон, у зв'язку з легітимацією поняття «військове формування», були також внесені зміни до дефініції «Збройні Сили України». Якщо раніше вони визначалися як «військова державна структура» (ст. 13 Закону України «Про оборону України») [9], що загалом відповідало світовій практиці, то після удосконалення ця дефініція набула такого змісту: «Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності» [10, с. 72]. Таким чином, законодавець понизив статус Збройних Сил України, оскільки навіть таке недосконале поняття, як «військова державна структура» є родовим відносно видового поняття «військове формування».

Відтепер Збройні Сили стали складовою частиною військової організації України серед низки так званих військових формувань. Зазначене перетворення, з одного боку, показало недостатню підготовленість українських реформаторів, а з іншого – висвітлило світоглядні уявлення української політичної еліти стосовно місця та ролі Збройних Сил України в суспільстві на сучасному етапі розбудови держави.

Наступним етапом юридичного оформлення поняття «військова організація держави» стало ухвалення двох засадничих законів, які стосувалися державного та

військового будівництва, – «Про основи національної безпеки України» та «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави». У цих нормативно-правових актах розкриваються суттєві ознаки зазначеного поняття. Але незважаючи на те, що вони ухвалені парламентом в один день, визначення військової організації держави, яке міститься в них, не еквівалентні за своїм змістом і застосовані з порушенням логічного закону тотожності.

Так, якщо Закон «Про основи національної безпеки України» визначає військову організацію держави як «сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем з боку суспільства і безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз» (абзац п'ятий ст. 1) [11], то відповідно до Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» військова організація держави – це «охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до Конституції і законів України, діяльність яких перебуває під демократичним контролем суспільства і відповідно до Конституції та законів України безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз» (абз. 3 ст. 1) [12].

Таким чином, якщо в Законі «Про основи національної безпеки України» військова організація – це проста сукупність елементів, то в Законі «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» військова організація – це вже охоплена єдиним керівництвом сукупність елементів, тобто така, що передбачає наявність єдиного управлінського центру та чіткої структури з домінуванням суворих організаційних засад (структурних, функціональних, ієрархічних тощо).

Аналіз наведених дефініцій показав, що в українського керівництва кардинально змінилися підходи щодо складу військової організації. З одного боку, до її елементів законодавець відніс «органи державної влади», діяльність яких безпосередньо спрямована на захист національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, а з іншого, шляхом застосування легітимізованого поняття «військове формування» зі складу військової організації держави були вилучені елементи, які не відповідають ознакам, закладеним у ньому, насамперед це торкнулося низки правоохоронних органів.

Тенденції законодавчої невизначеності та неврегульованості щодо реального стану справ з так званими військовими формуваннями держави та новим поняттям, за допомогою якого законодавець намагався об'єднати їх під єдиним «дахом», знайшли своє відображення у новій Воєнній доктрині України, затвердженій Указом Президента України від 15 червня 2004 р. У зв'язку з цим доречно відзначити, що безпосередній інституалізації Воєнної доктрини як головного нормативно-правового документа в царині військової безпеки держави передувала тривала підготовча робота, під час якої науково-теоретичні підходи та практичні дії органів державної влади і військового управління у цій галузі зазнали значної еволюції та змін. Не розкриваючи повною мірою зміст нової Воєнної доктрини України, звернемо увагу на низку її принципів, що стосуються об'єкта нашого аналізу.

Зокрема, для позначення військової системи держави у цьому нормативно-правовому акті застосовуються два поняття, які на той час сформувалися у військово-політичній та соціально-філософській думці України і були легітимізовані, – це «Воєнна організація України» і «Збройні Сили України, інші військові формування». Вочевидь, враховуючи суперечності, які існували в українському законодавстві щодо зазначених понять, розробники нової Воєнної доктрини не ставили за мету розкрити їхні сутнісні ознаки та встановити відношення між ними. Це, безперечно, негативно вплинуло на загальну якість цього важливого для держави документа. Наприклад, серед головних реальних та потенційних внутрішніх загроз національній безпеці України у військовій сфері визначається «повільне здійснення реформування Воєнної організації держави та оборонно-промислового комплексу, недостатнє фінансове забезпечення виконання відповідних програм» (п. 6). Проте вже у п. 10 Воєнної доктрини серед головних складових забезпечення військової безпеки України у мирний час визначається «прискорення реформування Збройних Сил України, інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватну відповідь зовнішнім і внутрішнім реальним та потенційним загрозам національній безпеці України у воєнній сфері; перехід до комплектування Збройних Сил України на контрактній основі». Як бачимо, зі змісту цих двох тез встановити тип відношення між зазначеними поняттями надзвичайно важко. Остаточо заплутує ситуацію п. 12 Воєнної доктрини, в якому як головні суб'єкти забезпечення військової безпеки України є Збройні Сили України, інші військові формування та правоохоронні органи.

Відтак, нова Воєнна доктрина, незважаючи на зусилля розробників, не змогла усунути суперечності, пов'язані з мультисистемною кризою у військовій сфері України. Безпідставно відмовившись від таких загальноновизнаних понять, як «армія», «збройні сили», що традиційно означали військову організацію, українська політична та військова еліта, спираючись на сумнівний досвід РФ, почала нав'язувати суспільству збірне поняття «військова організація держави» у значенні дефінієндуму, яке за своїм обсягом фактично еквівалентне поняттю «військова сфера суспільства».

Зважаючи на таку ситуацію, вважаємо за необхідне спрямувати зусилля політичної влади на упорядкування соціальних відносин, що склалися у військовій сфері українського суспільства. Розпочати цю діяльність необхідно з розробки науково обґрунтованої дефініції військової організації держави, яка була б позбавлена внутрішньої суперечності й адекватно відображала зміст такого важливого соціального явища за умов трансформації українського суспільства. Узагальнення і синтез існуючих у філософській та військово-теоретичній думці уявлень, підходів і концепцій дозволяють запропонувати таке її робоче визначення: військова організація держави – це структурно оформлений та ієрархічно упорядкований специфічний соціальний інститут суспільства, в якому домінують функціональні, координаційні та субординаційні відносини, особливий елемент державного механізму, наділений владними повноваженнями і відповідними матеріально-технічними засобами (озброєнням та військовою технікою) для виконання функцій держави в галузі військової безпеки та під час надзвичайних ситуацій, що загрожують її сталості.

Філософські аспекти дослідження форми військової організації держави повинні бути доповнені військово-спеціальними вимогами та принципами, що визначають її структуру, яка за логікою речей повинна включати: єдину систему комплектування особовим складом, її спосіб, централізоване та однотипне командування військами (силами), організаційно-штатну структуру, єдиний тип озброєння і військової техніки, систему навчання, виховання та соціально-психологічного забезпечення життєдіяльності всіх елементів військової організації, загальний порядок проходження військової служби; систему соціального захисту військовиків та членів їхніх сімей, а також осіб, звільнених з військової служби тощо.

Висновок. Виходячи з ситуації, що склалася у військовій сфері українського суспільства, вважаємо за доцільне розробити нову перспективну соціальну модель військової організації держави, спираючись на наукові досягнення та практичний досвід – як іноземний, так і вітчизняний. На нашу думку, структура військової організації держави повинна бути детермінована її природою, певною субординацією ієрархічних рівнів, метою та завданнями керівництва нею і загалом репрезентувати собою низку сумісних компонентів, пов'язаних між собою за принципом підлеглості. Така модель військової організації держави сприятиме розв'язанню більшості проблем, які постали у безпечному просторі України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Постанова Верховної Ради України «Про військові формування на Україні» від 24.08.1991 р. № 1431-ХІІ // Законодавство України з питань військової сфери: збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 41.
2. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію оборони та будівництва ЗС України» від 11.10.1991 № 1659-ХІІ. // Законодавство України з питань військової сфери. Збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 41-46.
3. Закон України «Про оборону України» від 05.10.2000 р. № 2020-ІІІ. // Законодавство України з питань військової сфери. Збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 58-71.
4. Воєнна доктрина України 19.10.93 р. № 3529-ХІІ // Законодавство України з питань військової сфери. Збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 46-51.
5. Конституція України // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. Спеціальний випуск. – Ст. 2598.
6. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР із змінами від 21.12.2000 р. // Законодавство України з питань військової сфери: збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 51-57.
7. Закон України від 05.10.2000 р. «Про внесення змін до Закону України «Про оборону України» // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 49. – Ст. 420.
8. Закон України «Про оборону України» від 05.10.2000 р. № 2020-ІІІ. // Законодавство України з питань військової сфери. Збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 58-71.
9. Про оборону України. (Закон України. 6 грудня, № 1934-ХІІ) // Законодавчі акти України з питань військової сфери і державної безпеки. – К. : МОУ, квітень, 1992. – С. 17-25.
10. Закон України «Про Збройні Сили України» від 05.10.2000 р. № 2019-ІІ // Законодавство України з питань військової сфери : збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2003. – С. 72-78.

11. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV // Законодавство України з питань військової сфери : збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2005. – Кн. 2. – С. 55-66.

12. Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19.06.2003 р. № 975-IV // Законодавство України з питань військової сфери : збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К. : Азимут-Україна, 2005. – Кн. 2. – С. 66-79.

Чорний В.С. Філософсько-правові засади визначення військової організації України

У статті розглядаються особливості легітимації поняття «військова організація України» на сучасному етапі.

Ключові слова: військова організація держави, військове формування, модернізація, реформування, соціальна модель.

Черный В.С. Философско-правовые принципы определения военной организации Украины

В статье рассматриваются особенности легитимации понятия «военная организация Украины» на современном этапе.

Ключевые слова: военная организация государства, военное формирование, модернизация, реформирование, социальная модель.

Chornyi V.S Philosophical and legal principles of the military establishment of Ukraine definition

The article considers the current legitimation aspects of the military establishment of Ukraine concept.

Key words: state military establishment, military unit, modernization, restructuring, social model.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2011.